

KURJER ZAGŁĘBIA

Uziennik społeczny, polityczny i literacki. Wychodzi codziennie z wyłączeniem dni poświęconych.

PRZEDPŁATA. W Sosnowcu bez odosobienia do domu kwartalnie Mk. 3.50, miesięcznie 1.25 z odosobieniem do domu oraz w kantorach i księgarniach kwartalnie 4.50, miesięcznie 1.50. Poczta w okupacji Niemieckiej kwartalnie 4.50 miesięcznie 1.50. Poczta w okupacji Austriackiej kwartalnie kor. 7.50 miesięcznie 2.50.

OGŁOSZENIA. Za jeden wiersz petitu lub jego miejsce przed tekstem Mk. 1.50, po tekście III str. 60 fen. Nadesłane w tekście Mk. 1.75. Zwyczajne ogłoszenia za wiersz petitowy na IV stronie 35 fen. drobne ogłoszenia za wyraz 8 fenigów.

Adres Redakcji i Administracji: SOSNOWIEC, ul. Dęblńska Nr. 7.

Adres dla depesz: „KURJER” — SOSNOWIEC.

Redakcja i Administracja otwarta od 8-ej rano bez przerwy do 7-ej godz. wiecz. W niedziele i święta od 9-ej do 11-ej rano.

PRENUMERATE i OGŁOSZENIA przyjmują nadto wszystkie kantory ogłoszeń, księgarnie i — agentury w kraju i zagranicą. —

Prosimy o uregulowanie zaległej przedpłaty.

Wszystkim, którzy raczyli przyjąć udział w oddaniu ostatniej posługi ukochanemu synkowi naszemu

S. T. p.

Jasiowi Dąbrowskiemu

jak również p. Doktorowi Stefanowi Guzowskiemu za nader troskliwą opiekę podczas choroby, składają z głębi zboląłego serca „Bóg zapłać”

1435

RODZICE.

Anglja na Bałtyku

Inżynierowie i robotnicy angielscy są, w znacznej liczbie, zajęci fortyfikowaniem długiego cypla południowego wyspy fińskiej Oesel. Wyspa ta jest trzykrotnie większa od Rugii, daleka od Kurlandji jedynie cieśnina morska 36-kilometrowa i dlatego umożliwia ona panowanie nad dostępem do zatoki ryskiej.

Prace powyższe Angli dają powód „Taegliche Rundschau” do następujących uwag:

„Przyszłość pokaże, czy Anglja zamierza tu utworzyć drugi Gibraltar. Faktycznie usiłuje ona zapewnić sobie przed wybrzeżem fińskim punktem oparcia, aby zagrażać niemieckiemu panowaniu morskemu na Bałtyku.

„Jak wiadomo, pisma londyńskie ponownie żądały umiędzynarodowienia kanału cesarza Wilhelma, jako niezbędnego warunku pokoju, aby unicestwić „monopol” niemiecki na wjazd do Bałtyku. W Londynie oczekiwano, że Danja będzie uważała Sund i wielki Belt za drogi międzynarodowe i trzymała je otwarte dla statków angielskich, jak to było w r. 1870 dla statków francuskich; zapanowało też tam wielkie rozczarowanie, gdy Danja zamknęła minami, po wybuchu wojny, obadwa Bałty i Sund (ten ostatni razem ze Szwecją); tak że angielskie statki wojenne, z wyjątkiem jednej łodzi podwodnej, nie mogły wplynąć na Bałtyk.

„Wobec angielskich robót fortyfikacyjnych na cyplu Oesela należy stwierdzić, że Anglja poszukuje sobie oparcia na Bałtyku północnym, może także na wyspach Alandzkich lub na brzegu fińskim. Z tym zamiarem należy się liczyć, lubo połączenie między Anglią a temi punktami jest na razie bardzo mało zabezpieczone. Widocznie liczy Anglja, że przy pomocy wojny ogładzającej Stanów Zjednoczonych przeciw państwu neutralnym, zmusi się państwa skandynawskie przez odcięcie dowozu żywności do porzucenia neutralności.

„W tym kierunku pracuje dyplomacja angielska wszelkimi sposobami i zdolna, drogą udziału w zyskach, przedsiębiorstwa itd., także i w Szwecji pozyskać sobie szerokie koła, między innymi, wielkohandlowe, liberalne i socjalistyczne, lewicowo-prasowe. Już pisma bezinteresowne obawiają się dla Szwecji losu Grecji, gdyby Szwecja miała się dać wytrącić z neutralności, aby umożliwić panowanie Anglii na Bałtyku i jej zwycięstwo nad Niemcami. Anglja musiałaby wraz ze Szwecją wywalczyć wjazd do Bałtyku, uczynić ze Szwecji plac boju i traktować je tak bezwzględnie, jak Grecję i Rumunję. Gdyby się naciskowi angielskiemu to powiodło, to zamiary angielskie na Bałtyku nabrałyby kształtu widocznego. Z tego powodu wymagają one ze strony niemieckiej jaknajważniejszej obserwacji”.

WOJNA.

BERLIN. (BTW.) Urzędowo donoszą dnia 31 lipca 1917 roku.

Wschodni teren walk

Front wojsk generała-feldmarszałka księcia Leopolda Bawarskiego.

Grupa wojsk generała-pułkownika von Boehm-Ermollego.

Ożywione duchem zaczepnym parcie naprzód przysporzyło naszym i sprzymierzonym wojskom w Galicji wschodniej i na Bukowinie nowe sukcesy.

Niemieckie i austriacko-węgierskie dywizje przekroczyły w wielu miejscach rzekę graniczną Zbrucz od okolicy powyżej Husiatyna aż na południe od Skwały na szerokości 50 km., pomimo zaciętego oporu nieprzyjaciela.

Również i wojska tureckie wykazały ponownie swą dawną dzielność. Jak na początku lipca, stawiły niezuchwane czoło masowym natarciom Rosjan w wytrwałej obronie, a następnie w szybkim zwycięskim biegu odrzuciły nieprzyjaciela od

Złotej Lipy poza północny Seret tam gdzie się stawił do boju, i wzięły wczoraj w walecznym natarciu zacięcie bronione stanowiska pod Niwrą nad Zbruczem.

Między Dniestrem a Prutem wojska sprzymierzone wywalczyły w kierunku na Czerniowce miejscowości Werenczanek i Sniatyn.

Na froncie generała - pułkownika arcyksięcia Józefa

W silnym natarciu strzelcy nie mieccy przełamali stanowiska rosyjskich straży tylnych pod Wyżnicą. Nieprzyjaciel został wskutek tego zmuszony do opuszczenia linii Czeremoszu i cofną się na wschód

Również w Karpatach Lesistych nad górnym biegiem południowego Seretu, oraz po obu stronach Moldawy i Suczawy zyskał w natarciu w kierunku wschodnim na terenie.

Pod naporem tych postępów Rosjanie ustąpili swe przednie stanowiska w odcinku Mestecanesti. W górach Bereczket przeciwnik kontynuował swe ataki.

W okolicy Mgr. Casinului natarli on bezowocnie dwa razy; dalej na południe jeden z pułkowników naszych silnym uderzeniem odparty został do stanowiska na wzgórzu, dalej na południe położonego.

Zachodni teren walk:

Grupa wojsk następcy tronu ks. Ruprechta Bawarskiego.

We Flandrii walka działowa wzmożła się wieczorem znowu do najwyższej gwałtowności i w ciągu nocy pozostawała niezmienną, zaś dziś rano przybrała rozmiary najsilniejszego ognia huraganowego.

Następnie, na szerokim froncie od Izery do Lys rozpoczęły się silne natarcia nieprzyjacielskie.

Walka piechoty we Flandrii rozpoczęła się zatem.

Grupa wojsk niemieckiego następcy tronu.

W okolicy Chemin des Dames Francuzi natarli na południowym-wschodzie od Filain na szerokości 3 km. Uderzenie załamało się po większej części w naszej akcji obronnej; dwa ograniczone miejsca wdarcia, znajdują się jeszcze w rękach nieprzyjaciela.

Wśród.

Grupy wojsk generała-feldmarszałka von Mackensena.

oraz na

Froncie macedońskim

Sytuacja nie uległa zmianie.

Pierwszy generał kwaterymistrz v. LUDENDORFF.

Ostatni okres wojny

ZURICH, (BTW.) „Neue Züricher Ztg.” dowiadyuje się od swego korespondenta londyńskiego, że w tamtejszych kołach politycznych rezolucja parlamentu niemieckiego wytworzyła nadzieje uregulowania sprawy pokojowej w drodze rokowań, aczkolwiek rezolucja ta nie zawiera żadnych wskazówek co do ośzkodowań strat. Zapowiedziane uformowanie specjalnego ministerjum dla odbudowy powojennej wskazuje na to, że koła polityczne doszły do przekonania o nadejściu już ostatniego okresu wojny.

Cesarz Karol w Galicji.

WIENIEŃ. (BTW.) Cesarz Karol w towarzystwie niewielkiej świty wyjechał na front do Galicji wschodniej, gdzie odwiedził Kalusz, Stanisławów, Kołomyję i Tarnopol, wszędzie witany owacyjnie.

Niemia cenzury na Węgrzech.

WIENIEŃ. (WAT.) Donoszą tu z Budapestu, że min. Vasszony zarządził zniesienie cenzury prewencyjnej.

78 ataków powietrznych.

LONDYN. Na podstawie statystyki sekretariatu państwa Niemcy dokonali od początku wojny 75 ataków powietrznych na Anglię z czego 47 przy pomocy zeppelinów.

Zatopienie krążownika angielskiego.

BERLIN, (BTW.) Urzędowo: „W dniu 26 b. m. jedna z naszych łodzi podwodnych pod dowództwem kapitana - porucznika Steinbrinka zatopiła pociskiem torpedy w kanale angielskim wielki krążownik angielski o czterech kominach, należący do klasy „Diadem”, o pojemności 11,150 t. któremu towarzyszyły torpedowce”.

Bomby na Berlin.

WIENIEŃ. (WAT.) Według pism tutejszych, „Temps” donosi, że chemik amerykański, Sussaxe, wyznaczył nagrodę tysiąca dolarów dla tego lotnika, który pierwszy rzuci bomby na Berlin.

Jeszcze na trzy lata.

BERLIN. Biuro Welfa donosi: Według pewnych informacji, Anglicy przedłużyli terminy dzierżawy doków francuskich na zachodnim brzegu Francji na dalsze trzy lata.

Socjalistyczna konferencja pokojowa.

SZTOKHOLM. (WAT.) Delegaci socjal-demokracji angielskiej odjadą z Anglii na konferencję pokojową bezwarunkowo w dniu 15 sierpnia. W ten sposób konferencja jest zapewniona.

Łódź podwodna na mieliźnie.

Agencja Havasa donosi:

We wczesnych godzinach porannych w dniu 26 lipca zauważyła straż pograniczna komory celnej w Pas de Calais w oddaleniu mniej więcej 500 metrów od brzegu jakiś przedmiot, poruszający się na powierzchni morza, w którym rozeznano niebawem łódź podwodna, długości około 50 metrów; łódź utknęła na mieliźnie. Wskutek popełnionego błędu przy manewrowaniu, łódź ta zbliżyła się do brzegu w chwili przyływu morza, potem zaś po odpływie morza znalazła się na mieliźnie.

Nasze wojska na wybrzeżu, stosownie do włożonych na nie obowiązków, niezwłocznie zajęły się przyciągnięciem łodzi podwodnej, której załoga wraz z oficerami w całości poddała się nie czyniąc trudności. Jednakże nie zaniechali Niemcy odpowiednich przygotowań, mających na celu zniszczenie statku, a mianowicie—otworzyli oni szeroko wentyle cysterny naftowej i podłożyli ogień. Łódź podwodna uszkodzona została w ten sposób bardzo dotkliwie i prawdopodobnie nie będzie zdana do użytku.

Specjalnym zadaniem tej łodzi było zakładanie min na wybrzeżu francuskim i angielskim. Należy przypuszczać, że zadania tego nie zdążyła ona jeszcze spełnić.

Nowy front rosyjski.

BERN, (BTW.) — Temps paryski donosi z Petersburga: Rosjanie formują obecnie nowy front poza Zbruczem. Cofnięcie się 11-ej armii powoduje groźne niebezpieczeństwo dla 7-ej i 8-ej armii. Cofanie się ma być nadzwyczaj utrudnione. Hindenburg w oczekiwaniu wielkiej bitwy w południowej części frontu rosyjskiego sprowadził 11 nowych dywizji. Kierenski postanowił przeprowadzić zmiany osobiste w sztabie generalnym petersburskiego okręgu wojennego. Chce on powołać dzielnych, młodych oficerów, którzy odznaczali się czy to na froncie czy też w demokratycznych organizacjach wojskowych.

Masowe egzekucje

ROTTERDAM, (BTW.) Korrespondent londyński „Timesa” donosi z rosyjskiej kwatery głównej, że zastosowane przez gen. Kornilowa surowe środki przeciwko rozluźnieniu dyscypliny, znalazły w armii ogólny poklask. Kornilow całymi masami każe tracić dezertorów.

Finlandja za pokojem?

ZURICH, (WAT.) Jak donosi „Neue Züricher Ztg.”, zarówno dzienniki finlandzkie, jak i podróżni, którzy przybyli do Szwajcarii z Finlandji, są zdania, że w razie oporu ze strony Rosji, samodzielną Finlandja bezwzględnie przystąpi do oddzielnych rokowań pokojowych z wrogami Rosji.

Ruch narodowościowy w Rosji.

Wije się w konwulsjach olbrzymie cielsko państwa rosyjskiego. Członki nie chcą słuchać głowy, otumanienie wolnością rewolucjonistów rosyjskich rozniosło się szeroko od jeziora fińskich aż po równiny wołyńskie i płaskowzgórza turkiestańskie. A w śródwodziskach władzy centralnej rodzą się walki klasowe: wojskowych, robotników i mieszczaństwa, na wsi powstają chłopi, by obalić dawny ustrój agrarny. Wszyscy pragną ukształtować przyszłą formę rządu Rosji według swych potrzeb.

Jedna grupa niedowierza drugiej, oskarżają się wzajemnie o zdradę rewolucji i nawet w Radzie robotników i żołnierzy panuje już bezgraniczny zamęt: bolszewicy nspadają na mieniszewików, zwolenników Kierenskiego; a wojsko też dzieli się na obozy wrogie, zbuntowane garnizony Petersburga i Kronstadt walczą z kozakami; słowem piekielne pomieszanie krwawych instynktów siły, które unoszą ciało państwa, według własnego przyznania się rządu, na brzeg przepaści.

Najwięcej przeciw zagraża olbrzymowi rosyjskiemu, wprawdzie mniej może bezpośrednio w danym momencie,

za to niebezpieczniej dla dalszej przyszłości kraju: ruch narodowościowy.

Nawet mniejsze narodowości oraz szczepy ogarnęła gorączka wolności. Mahometanie okręgu kaukaskiego wypowiedzieli się na kongresie za samodzielnością, wiec narodowy litewski w Petersburgu oświadczył się za wolnym państwem litewskim, a nawet na Krymie odbył się wiec, na którym gwałtownie wotowano za autonomją półwyspu.

Jak niesłychane rozpręczenie grozi Rosji z tego powodu, jest widoczna rzeczą. Kłopoty Austrii z podobnego powodu są w porównaniu z tym drobnostką.

Co stanie się z Rosją, jeśli wszystkie narody wyłącza się z państwa? Ukraina zamknie Rosji drogę do morza Czarnego i na Bałkan, a bez bogactw przyrodzonych ziem ukraińskich przemyśl rasyjski będzie całkowicie zależny od zagranicy. Jeśli ludy kaukaskie pozyskają wolność, Rosja utraci drogę do Persji, bez Finlandji nie będzie mogła panować na morzu Bałtyckim, bez Litwy — utraci połączenie z Niemcami.

Jak się sprawy te rozwiążą w obliczu niejasnej teraźniejszości, nie wiadomo, ale mocarstwo rosyjskie znajduje się pod znakiem wielkich trosk i samopoczucie narodo we jej obcych ludów nie jest wśród tych trosk najmniejszą.

Przegląd polityczny.

Czwarty rok wojny.—Ofensywa austriacko-niemiecka na wschodzie.—Polożenie w Rosji.—Walki na zachodnim teatrze.—Zapowiedź ofensywy odciążającej.—Straty w latawcach.—Na froncie włoskim.—Z rumuńskiego placu boju.—Sytuacja w Macedonii.—Z azjatyckich terenów.—Zbrojenia Ameryki.

Dzisiaj więc, dnia 1-go sierpnia, rozpoczyna się czwarty rok niesłychanego w dziejach świata i potwornego swymi rozmiarami — kataklizmu. Rok czwarty! Czy ostatni? Chyba, bo coraz silniej daje się odczuwać wśród ludów tęsknota za pokojem...

W chwili rozpoczynającego się nowego roku wojny państwa centralne prowadzą na wschodzie zwycięską ofensywę. Zdezorganizowana armia rosyjska zaczyna stawiać pewien opór, jest on jednak słabny i bywa stale łamany przez posuwających się naprzód Niemców i Austriaków. Pobicie Rosjanie wypierani są krok za krokiem w kierunku południowo-wschodnim.

W Rosji zaś w dalszym ciągu panuje zamęt i chaos. Czw. Kierenskiemu, który stanął na czele rządu, uda się przeprowadzić w olbrzymim państwie porządek — przyszłość dopiero pokaże. Tymczasem Anglicy i Japończycy, korzystając z osłabienia Rosji, wplwują swoje roztaczają w coraz większym stopniu. Jak donoszą ze Sztokholmu, Anglicy opanowali i fortyfikują niektóre wyspy rosyjskie na morzu Bałtyckim. Nadto zajęli ostatecznie port rosyjski Aleksandrow na wybrzeżu murmańskim. Aleksandrow jest jedynym portem rosyjskim, niezamarzającym nad morzem Białym, i ma wielkie znaczenie strategiczne. Anglicy zajmując port objęli także władzę miejską i kolej pod własny zarządek.

Jednocześnie prawie według informacji, jakie nadeszły do Petersburga, Japonja zajęła Mandżurję. Stało się to za zgodą rządu tymczasowego, który odstąpił Japonji całą linię kolejową Charbin-Kuan-Tehence za zapłatą jednorazową — odszkodowania. Umowa ta ma być ze strony Rosji rodzajem podziękowania za lojalne stanowisko Japonji podczas ostatnich krytycznych czasów, jakie przeżywała Rosja.

Na zachodnim teatrze wojny we Flandrii oraz w Szampanji toczą się przeważnie walki artyleryjskie. Ostatnie ataki francuskie na froncie Aisne zostały przez Niemców odparte. Jak donoszą dzienniki szwajcarskie, koalicja przygotowuje na zachodzie, głównie we Flandrii, ofensywę odciążającą celem ulżenia swym sprzymierzeńcom na wschodzie.

Według niemieckich źródeł urzędowych, w ciągu minionych 3 lat wojny koalicja utraciła 2,298 samolotów, podczas gdy państwa centralne — 683.

W t.j. liczbie w pierwszym roku wojny 1914 koalicja utraciła 9 samolotów, w roku 1915 — 131, w roku 1916 — 784, w bieżącym roku 1917 — 1,374.

Na austriacko-włoskim placu boju niema zmian. Nad rzeką Isonzo trwa ożywiony ogień artylerji. Działalność piechoty włoskiej skierowana jest od pewnego czasu przeciwko pozycjom austriackim od Monte Santo do morza. Onegdaj, jak donosi urzędowy komunikat wiedeński, włoscy lotnicy po raz trzeci rzucili bomby na Idrję. Szkód większych nie wyrządzono.

Wojska rumuńskie, chcąc dopomóc Rosjanom, przeszły do ofensywy. Wojskowy komunikat rumuński, ogłoszony przez Biuro telegraficzne Wolffa, donosi, że armia rumuńska posunęła się włąb 15 kilometrów na szerokości frontu 30 kilometrów. Wzięto przytem z górą 1000 jeńców i kilkanaście dział. Rumuni dotarli do rzeki Suszycy, gdzie się oszańcowali. Walki trwają.

W Macedonii od dłuższego czasu rozlega się tylko słaby ogień działowy, w niektórych miejscach nieco żywszy. Okręty angielskie i francuskie ostrzeliwały onegdaj z zatoki Orfano pozycje bułgarskie nad ujściem rzeki Strumy, ale zmuszone zostały do cofnięcia się. Według doniesień prasy paryskiej, w Londynie roztrząsana jest sprawa wycofania wojsk koalicji z Macedonii i użycia ich na innym froncie.

O operacjach strategicznych w Mezopotamji żadnych wiadomości od kilku miesięcy niema. Na Kaukazie toczą się drobne walki między patrolami rosyjskimi i tureckimi. Dnia 27-go lipca piechota angielska zaatakowała Turków pod miastem Gaza w Palestynie. Jak donosi urzędowe sprawozdanie tureckie, w jednym miejscu Anglicy wtargnęli na krótki czas do pozycji tureckich, ale wyparto ich za pomocą kontrataku.

Ameryka chcąc przyjść z pomocą koalicji, zbroi się coraz gwałtowniej. Rząd Stanów Zjednoczonych postanowił powołać zaraz pod broń milion ludzi. Losowanie rozpoczęło się dnia 10 lipca. Minister wojny sądzi, że do 1 września b. r. będzie w obozach instrukcyjnych 1,600,000 żołnierzy. Pierwsza armia amerykańska, licząca 500,000 ludzi, odejdzie niezwłocznie do Francji, gdzie otrzyma wyszkolenie wojskowe. Dla przewiezienia jej zostanie zarekwirowana cała flota handlowa Stanów Zjednoczonych. Nadto uchwalono 640 milionów dolarów na budowę 22 tysięcy samolotów.

Pol.

Litwini przy pracy.

Obiadujący w Petersburgu Zjazd wojskowych Litwinów powziął następujące uchwały:

1) Zjazd wypowiada się przeciwko tworzeniu osobnej armii litewskiej; 2) Zjazd postanowił prosić ministra Kierenskiego, by żołnierze Litwini, znajdujący się w pułkach polskich, lotewskich i estońskich, mogli przenosić się do pułków rosyjskich; 3) wobec okupowania przez wroga większej części Litwy Zjazd uważa, że o losach Litwy nie może decydować Konstytuanta rosyjska, lecz kongres międzynarodowy, na którym obecny być winien przedstawiciel Litwy; 4) Zjazd domaga się, aby sprawy guberni suwalskiej wydzielono natychmiast z pod kompetencji Komisji likwidacyjnej do spraw Królestwa Polskiego.

Z Zagłębia do Rosji.

Donoszą ze Sztokholmu pod datą 3 b. m.:

Wczoraj w przejeździe do Petersburga przybyło tu kilkadziesiąt kobiet polskich z dziećmi. Razem osób 84. Były to żony niższych urzędników i funkcyjnarjuszów kolejowych z Dąbrowy, Strzemieszyc i Sosnowca, które jechały do swych mężów, ojców czy krewnych do Rosji. Władze austriackie zezwoliły im na wyjazd z kraju.

Wobec przeciążenia ruchu kolejowego, rodziny polskie musiały się zatrzymać przez 1 i pół dnia w Sztokholmie. Zamieszkały w 2 wagonach na dworcu kolejowym, zaopatrzone pod dodatkim

w żywność przez organizacje miejscowe.

Ruchliwa prasa szwedzka opisała i sfotografowała tułaczy polskich. Grupa Polaków zęgnala odjeżdżających. W Petersburgu zajmie się nimi „Ognisko polskie”.

Z dnia na dzień.

„Związek niezależności gospodarczej”.

W Krakowie powstała nowa organizacja pod nazwą „Związek Niezależności Gospodarczej”. W tych dniach odbyło się pierwsze konstytuujące zebranie przy udziale reprezentantów wielkiego przemysłu z Królestwa Polskiego hr. Sągajły i inż. Srokowskiego, dyrektora kopalni węgla w Dąbrowie.

Po zagajeniu obrad przez prof. uniwersytetu Jagiellońskiego, Stefana Jentysa, który omówił pokrótce cele Związku, pierwszy referat wygłosił dr. Aleksander Szczeptański na temat: „Życie ekonomiczne na ziemiach polskich”.

Drugim mówcą był hr. Sągajło z Dąbrowy Góniczej, który przedstawił w dłuższych wywodach historję organizacji ekonomicznych w Królestwie Polskiem. Wymienił pracujące zrzeszenia i ich działalność przygotowawczą, będącą w związku z oczekiwaniem zmianami w ustroju kraju i likwidacją wojny. Przemówienie swe zakończył mówca życzeniami plodnej w rezultaty pracy, podjętej przez „Związek niezależności gospodarczej”, zdający sobie sprawę, że rozwój gospodarczy kraju jest podwaliną rozwoju narodowego.

Dr. Bystron omówił treść statutu Związku, poczem dokonano wyboru komitetu organizacyjnego.

* Zjazd polski w Moskwie. Z Moskwy donoszą do dziennika paryskiego „Temps”: Wkrótce zbierze się w Moskwie wielki zjazd polski w celu powzięcia wspólnej uchwały wszystkich istniejących w Rosji stronnictw polskich. Na jeździe mają być sformułowane zgodne żądania Polaków.

* Zarządzenie przeciwko podbijaniu cen. Celem zapobieżenia podbijaniu cen przez kupców w Królestwie Polskim, gen.-gubernatorstwo w Lublinie zarządziło, iż każdy, kto w sklepie lub na targu sprzedaje środki spożywcze i opałowe, a także mydło i inne rzeczy pierwszej potrzeby, winien na straganie, lub na szybkiej wystawowej uwidocznic w sposób wyraźny cenę w walucie austriackiej. Kupcy, nie stosujący się do tego rozporządzenia będą usuwani z targu, ewentualnie, sklepy ich będą zamykane, i podlegać będą dochodzeniu karnemu.

* Przedstawiciele prasy niemieckiej w Warszawie. Bawi w Warszawie w podróży po general-gubernatorstwie warszawskim kilku przedstawicieli prasy niemieckiej. Panowie ci po zwiedzeniu w sobotę Częstochowy i pałacu cesarskiego w Spale przybyli do Warszawy, gdzie zabawią parę dni.

* Bez krzyża... Onegdaj odbył się w Warszawie pogrzeb zwłok Włodzimierza Kunowskiego, b. członka T. Rady Stanu i wybitnego działacza z frakcji PPS. Na czele konduktu niesiono wieńce z czerwonymi szarfami od Komitetu PPS. Za trumną szła żona zmarłego, rodzina i około dwustu osób. Po drodze śpiewano pieśni socjalistyczne. Na cmentarzu wygłoszono kilka przemówień. Między innymi przemawiali pp. Grendyszyński i radny Arciszewski. Na zakończenie odśpiewano „Czerwony sztandar”. Pogrzeb odbył się bez krzyża i bez udziału duchowieństwa.

* Nowa kolej będzie przeprowadzona z Lublina do Białej. Plany na tę kolej wykończy p. B. Kochanowski kierownik biura technicznego w Lublinie i doświadczony w tego rodzaju pracy, bo parę kolei wąskotorowych w Królestwie zbudował.

* O żargon w magistracie. Na posiedzeniu Rady miejskiej we Włocławku paru radnych żydowskich domagało się wyznaczenia 4,800 mk. pensji dla 2 urzędników, znających żargon, oraz żeby magistrat wydawał obwieszczenia także w żargonie. Wnioski te odrzucono.

Emigracja z Warszawy. Według danych biura adresowego zarządu m. st. Warszawy wyjechało w ciągu czerwca r. b. z Warszawy 22661 osób, przyjechały 7252 osoby.

Od 1 do 15 lipca r. b., t. j. w ciągu półmiesiąca wyjechało 16016 osób, przyjechało — 3924. Przeciętnie przeto w czerwcu opuszczało Warszawę 700, w lipcu—1000 osób dziennie.

Ponieważ wyjazd młodzieży szkolnej i ruch letniskowy zakłócił się w czerwcu i początku lipca—zaś liczba emigrujących ciągle wzrasta przeto zjawisko to uważać należy za stałe, dla czasów obecnych, spowodowane trudnymi warunkami bytowania w Warszawie.

Liczba osób wysyłanych z Warszawy przez urząd ewakuacyjny dochodzi zaledwie do 3 tysięcy miesięcznie, czyli 190 dziennie; 900 więc osób dziennie wyjeżdża z Warszawy na swój koszt i ryzyko.

Loterja rzemieślnicza. Na posiedzeniu Kola starszych i podstarszych zgromadzeń rzemieślniczych, radny p. Lipczyński zawiadomił zebranych o dotychczasowych zabiegach, w sprawie projektowanej loterii rzemieślniczej, która ma być wzorowana na loterii klasowej Rady głównej opiekuńczej.

Przypuszczalny dochód z loterii (20,000 marek) obrócony ma być na wsparcie dla upadłych rzemieślników, oraz na zapomogi dla wdów i sierot po rzemieślnikach. Loteria ma być wzorowana na loterii klasowej; biletów będzie 10,500, z których połowa wygrywa.

Bandyci przebrani za legionistów. Żandarmerja połowa legionów ujęła pod Mińskiem Mazowieckim 3 bandytów, z których dwaj byli przebrani za legionistów. Trzeciego przy pościgu zastrzelono.

Notatka.

Ciężkie położenie pod względem zaopatrzenia kraju w węgiel kamienny wymaga największej oszczędności w zużywaniu takowego. Szef Administracji Cywilnej zwraca uwagę na to, że i ludność cywilna koniecznie obowiązana jest do oszczędnego zużywania materiałów opalowych. Wszystkie możliwe materiały opalowe, szczególnie torf i drzewo należy używać do ogrzewania mieszkań i gotowania, gdyż wystarczająca dostawa węgla nie może być zagwarantowana. Trzeba również ograniczyć oświetlenie sklepów, teatrów, restauracji i wszelkich innych lokali publicznych. Zwraca się uwagę głowom rodzin, że w nadchodzącą zimę więcej niż w ubiegłą, ogrzewanie pokoi musi być ograniczone. Domy z centralnym ogrzewaniem i urządzenia do przygotowania wody ciepłej także muszą ograniczyć swoje zapotrzebowania na węgiel.

Szczególnie fabryki wiany stosować się do ograniczenia zużywania węgla. I tutaj należy liczyć, że dostawa węgla będzie zmniejszona. Wielki brak jest węgla grubego, ponieważ ten w całej swej ilości musi być oddany na potrzeby kolejowe i fabryk, czynnych dla armji. Wszystkie inne zakłady muszą przerobić paleniska i przystosować je do spalania węgla drobnego lub miału. Generalna dyrekcja kolei żelaznych wyraziła zgodę na dostarczenie ze swoich warsztatów potrzebnych do przebudowy paleniska materiałów. W pierwszym rzędzie będą uwzględniane potrzeby młocarni i młynów. Obecnie przy zaopatrzeniu powiatu w węgiel w związku z tem musi być zapewniona dostawa węgla i dla cukrowni. Nagromadzenie zapasów węgla na miesiące zimowe może nastąpić dopiero po ukończeniu powyższych dostaw t. j. około września.

Ze strony Szefa Administracji będą przedsięwzięte wszelkie możliwe środki, aby kopalnie były wykorzystane i całkowita ilość węgla na przyszłość była zużyta na potrzeby kraju. Nadmieniamy się również, że w przyszłości już nie można liczyć na dostawy mające miejsce dawniej w znacznych ilościach z Niemiec.

Z Sosnowca

Dnia 1/VIII

— „Kwiatek“ W najbliższą niedzielę urządzona będzie uliczna sprzedaż kwiatka (czerwony mak). Dochód przeznaczony w połowie na zasilenie funduszu kolonji letnich dla dzieci utrzymywanych przez Ligę kobiet, a w połowie na pomoc dla legionistów.

— Upały. Od kilku dni mamy upały, dochodzące w południe do 26 u stopni.

— Z kolei. Zwykły ruch na linii Warszawa — Zabkowie — Dąbrowa — Będzin — Sosnowiec przywrócony. Komunikacja odbywa się normalnie, według letniego rozkładu pociągów.

— Mleko dla niemowląt. Z tu-tejszej instytucji „Kropla mleka“ korzysta obecnie 155 niemowląt.

— Chleb, wypiekany obecnie przez Komisję żywnościową, jest bardzo niesmaczny i podobny do kluska. Piekarze tłumaczą to złym gatunkiem otrzymanej maki.

— Fałszywe 2-markówki. Ukazały się w obiegu fałszywe dwumarkowe bilety „Krajowej Polskiej Kasy Pożyczkowej“. Dwumarkówki te odróżniają się od prawdziwych bardzo bladym kolorem farb, drukiem w niektórych miejscach zamazanym i niewyraźnym, jako też brakiem wodnych znaków, po których najłatwiej rozpoznać autentyczność pieniędzy papierowych.

— Traktowanie oficjalistów. Stowarzyszenie chrześcijańskie oficjalistów handl. i przem. w Warszawie rozesłało do wszystkich biur i instytucji tekst uchwały Rady polskich stowarzyszeń pracowniczych w sprawie traktowania niższych pracowników biurowych. W uchwale tej oświadcza się Rada przeciw traktowaniu pracowników tych przez „ty“ oraz „wy“ i uznaje, że wszyscy bez wyjątku pracownicy traktowani być winni jednako, zgodnie z utartym zwyczajem przez „pan“. Dalej wypowiada się uchwała przeciw nakładaniu kar administracyjnych na pracowników i za zniesieniem 24 i 36 godzinnych dyżurów woźnych w biurach. Stowarzyszenie oficjalistów założyło do rozsyłanej uchwały, prośbę do kierowników biur i instytucji o wprowadzenie w życie, zawartych w odezwie postulatów.

— Zamiast mydła z doskonałym skutkiem używać można rośliny, noszącej naukową nazwę Saponaria officinalis, u nas zaś pospolicie nazywanej „mydlanką“ lub „psem gwoździkiem“. Mydlanka jest rośliną wysoką, około pół metra, o liściach podługnych, ostro zakończonych, na których spodniej stronie wyraźnie występują nerwy roślinne. Wielkie pachnące kwiaty są koloru białego, z lekkim różowym odcieniem i tworzą na wie zchu rośliny bujny bukiet. Mydlanka rośnie przeważnie na brzegach strumieni i rzek, w okolicach mokrych, wśród wikliny i nad rowami. Zawiera w sobie dużo saponinu, który w połączeniu z wodą, wytwarza obfitą pianę mydlaną. Więcej saponinu aniżeli liście, posiada korzeń. W tym celu należy korzeń drobno pokrajać, wysuszyć, a następnie zemleć na proszek. W połączeniu z wodą można go używać do prania zamiast mydła.

Z Będzina.

+ Komisja aprowizacyjna dla ludności chrześcijańskiej od środy dnia 1 sierpnia rozpoczęła sprzedaż artykułów na porcje, jako to: cukru i kaszy na okres dwutygodniowy.

+ Ruch handlowy we wszystkich sklepach o godzinie 10 wiecz. ustaje, wskutek nowego rozporządzenia policyjnego. O tej godzinie również zamknięte są miejsca publiczne, jak cukiernie, restauracje, piwiarnie i kinematografy.

+ Owoce w sklepach, na wystawach i t. p. powinny być nakrywane. Obecnie much jest wiele, pomimo tępienia ich; zanieczyszczanie więc owoców przez ten owad chyba apetytu nie dodaje.

+ Kwiaty na balkonach są podlewane w porze nieodpowiedniej, w czasie ruchu ulicznego. Często zdarza się

W dniu 25-go lipca przeniósł się do wieczności

Ś. p. PAWEŁ WOGKA

Sztygar wydziału mechanicznego na kopalni Czeladź
W zmarłym utraciliśmy dobrego kolegę i towarzysza pracy. Stroskanej rodzinie wyrażamy swe współczucie

Urzednicy kopalni Czeladź.

iz przechodzien jest oblewany wodą z balkonów. W sprawę tę winny wejrzeć władze policyjne.

+ O stację dorożek. W swoim czasie poruszana już była sprawa przeniesienia stacji dorożek z przystanku „Stary Będzin“ na Nowy Rynek. Wobec otrzymania konkretnej odmowy władz, co do wznowienia ruchu osobowego na przystanku, postój dorożek i reserek na placu wyżej wzmiankowanym, nie ma racji, natomiast ulokowanie stacji dorożek w śródmieściu byłoby wielką wygodą dla mieszkańców. Zamieszkali np. w okolicach Starego Rynku lub przy ul. Kollataja, zmuszeni są przebiegać całe miasto dla wynajęcia dorożki lub reserki. Nadto na placu tym egzystuje kapliczka, na murze której widnieje tablica Konstytucji. Miejsce to jest poświęcone i pamiątkowe, a jest stale zanieczyszczane przez osiadłe tam wechikuty; dodać należy, że ogrodzenie kapliczki coraz więcej chyli się ku upadkowi.

+ Kantor stręczenia służby jest u nas wprost konieczny. Daloby to pewną rękojmię otrzymania służby uczciwej i liczącej się z następstwami utraty zarobku. Obecnie służących dostarczają różne faktorki, które nieraz stręczą złodziejski lub ulicznicy.

+ Wstydzi się polszczyzny. Komitet żywnościowy żydowski widocznie wstydzi się polszczyzny, co widać z druków (kopert), na których tekstu polskiego niema.

+ Żebrani. Od pewnego czasu przyjął się zwyczaj, że w dni targowe napływają do miasta z dalszych okolic całe rzesze różnego rodzaju i wieku żebraków. Szarańcza ta unika żebrani ulicznej, lecz zato mieszkania są w formalnym obleżeniu. Indywidua te domagają się jalmużny w natarczywy sposób.

„Środki przeciw epidemji“.

Pod tym tytułem donosi „Hajnt“ co następuje:

W Siedlcach ogłoszono we wszystkich bóżnicach w imieniu rabina, żeby żydzi przywieźli wszelką makulaturę hebrajską i żargonową do „bethamidracza“, skąd odbędzie się jej „pogrzeb“, co ma stanowić cudowny środek na wstrzymanie zarazy. Makulatura przyniesiona, przepelniała „bethamidracz“ i jego podwórze, zapakowana w workach specjalnie zakupionych. Nazajutrz miał się odbyć pogrzeb. W nocy jednak złodzieje skradli worki i rozsykali makulaturę. „Pogrzeb“ więc odbył się bez worków. Makulaturę wywieziono na cmentarz i pochowano w grobach wyłożonych deskami. W pogrzebie uczestniczyło kilka tysięcy żydów. Przedstawiciele władzy ze zdziwieniem temu się przyglądali.

„Po upływie kilku dni, nabożne żydówki, również w celu wstrzymania epidemji, zaręczyły ubogą sierotę z napwól oblakany chłopcem żydowskim, dały im 300 rb. posagu, 2 korce kartofli i mieszkanie. Na ślubie, który odbył się na cmentarzu, zebrał się tłum liczn“.

„Pozatem zarządzono w mieście odpowiednie środki sanitarne“.

Z różnych stron.

□ Największe dzwony na świecie. Największy dzwon na świecie bo ważący przeszło 100,000 klg. jest w pogańskiej świątyni w Mingum (Indje). W Europie jest największy dzwon w

Moskie, który waży 50,000 klg., ma 7 metr. wysokości, a 6 metr. średnicy. Prawie połowę tej wagi mają dzwony katedry w Kolonji i kościoła Najsw. Serca Pana Jezusa w Paryżu (na Montmartre).

□ Stany Zjednoczone bankierem National City Company w Nowym Jorku, ogłosiła świeżo listę wszystkich transakcji finansowych przeprowadzonych przez amerykańskie banki od początku wojny. Statystyka ta jest tym ciekawsza, że o ile wiemy, jest pierwszym wykazem pełnych cyfr finansowych w czasie wojny opublikowanym. Następujące są długi państw względem Stanów Zjednoczonych: Anglia 1,131,400,000 dolarów, Francja 736,700,000, Rosja 148,500,000, Włochy 25,000,000, Kanada 334,299,678, Południowa Ameryka 160,267,537, Azja 9,000,000, państwa europejskie neutralne 35,000,000.

□ Spaleni żywcem. W miasteczku Nowej Odesie w p. bliżu Mikołajewa ludność w straszliwy sposób ukarała bandę złodziei i koniokradow. Złapawszy 12 uczestników szajki, w tem 3 kobiety, tłum bił ich tak, że część zabito, resztę ogłuszono, następnie obalano ich naftą i smołą i spalono. Zazwany z Mikołajewa oddział milicji nadciągnął w chwili, gdy w męczarniach konali już pobici złodzieje. Znaczna część tłumu była pijana.

□ Skutki uderzenia piorunu. Na jednej z wysp na Dunaju, leżących na Węgrzech w pobliżu miasta Bezdan, spłonęła skutkiem uderzenia piorunu cała kolonja robotnicza, złożona z 65 domów. W płomieniach znalazło śmierć 42 osób, przeszło 150 uległo poparzeniu.

Pogrzeb z przeszkodami

W Niepruszewie pod Bukiem w Ks. Poznańskim, odbył się w tych dniach pogrzeb znacznego gospodarza. W pogrzebie prócz licznej rodziny, krewnych i przyjaciół brały udział wszystkie bractwa z licznym światłem.

Po skończonem nabożeństwie żałobnem wyniesiono trumnę ze zwłokami z kościoła na cmentarz, tuż przy kościele się znajdujący. Zaledwie kondukt pogrzebowy przybył do grobu i rozpoczęły się ceremonje cmentarne, zjawiała się nagle ogromna liczba pszczoł, które — jak pisze „Dziennik Poznański“ — w

Wielmożnemu Panu

Teodorowi Niernsee,

za opiekę podczas me nieobecności nad ojcem moim. EDMUNDEM KIJENSKIM, weteranem z 1863 r., oraz nad innymi weteranami składa serdeczne

„Bóg zapłać“

Antoni Kijeński,

Legionista.

Sosnowiec w lipcu 1917 r.

Lekarz weterynarii BEKKER

Sosnowiec, Starososnowiecka 14
powrócił

Szczepienia ochronne i lecznicze przeciwko czerwonce. 1421

jednej chwili uczestników pogrzebu obsiadły i nielitościwie kluc poczęły swymi żądłami. Gdy pszczoły obsiadły i ks. proboszcza, musiał tenże dalsze ceremonie przerwać i wszyscy, jak mogli ogarniając się od złośliwych napastników w krzaki się pokryli i na tem zakończył się pogrzeb.

Wiele osób zostało niebezpiecznie pokłutych. Sądzą, że to przypadkowo przeciągający rój napad spowodował, ale tak nie było, a piszący o tem wydarzeniu tak rzecz wyjaśnia:

Bliżko kościoła stoi szkoła. Pomieściła ją kościół, a raczej cementarzem, znajduje się ogród nauczycielski, a w nim znaczna pasieka nauczyciela który dzień przed pogrzebem dokonał miodobrania. Ze pszczoły nie rade, gdy im się miód zabiera. oddawna znana jest rzeczą, okazują to podczas brania swem szorstkim postępowaniem. Wiadomo, że wosk ostry ma zapach, nie dziw, że od tyłu świec pogrzebowych dotarli do pobliskiej pasieki i to spowodowało pszczoły, że się na ludzi i wosk rzucili. Inaczej nie można sobie tego zajścia z pszczołami przy grobie wytłumaczyć.

Dokoła wojny.

× **Warunki angielskiej partii pokojowej.** Angielska partia pokojowa ogłosiła, jak donoszą szwajcarskie dzienniki, program przedłożony rządowi angielskiemu, a zawiera on następujące punkta: 1) Belgia musi być przywrócona, jako państwo niezawisłe. 2) To samo odnosi się do Serbii, Czarnogóry i Rumunii. 3) Polska ma być pełnem niezawisłym państwem. 4) Oddońnie do Alzacji i Lotaryngii, Trentina i innych spornych krajów ma być zastosowany plebiscyt. 5) Kolonie niemieckie mają być Niemcom zwrócone. 6) Austro-Węgry zapewnią wszystkim swoim narodowościom samorząd. 7) Po wojnie nie ma być gospodarczego bojkotu, a we wszystkich koloniach zamorskich musi panować zupełna wolność handlu. 8) Wszelkie odeszkodowanie wojenne odpada, wszystkie jednak państwa prowadzące wojnę, muszą się złożyć na kwotę potrzebną do odbudowy tych obzarów, które najwięcej ucierpiały przez wojnę.

× **Amerykańscy Indianie na froncie.** „Liberte” donosi, że znaczny oddział wojska, składającego się z amerykańskich Indian, jest w drodze do Europy i wylądaje w jednym z portów francuskich, które uda się na front.

× **Aresztowanie jen. Ewerta i mnichów.** „Birtewija Wiedomosti” donoszą o aresztowaniu b. naczelnego dowódcy rosyjskiej armii zachodniej, jen. Ewerta, z całym jego dotychczasowym sztabem, pod zarzutem przyjmowania udziału w knwanjach monarchistycznych. Według dalszych informacji tegoż dziennika, uwięziono podobno wszystkich mnichów klasztoru Poczajowskiego. Mieli oni, podobno, rozwijać agitację na wielką skalę w całej guberni kijowskiej na rzecz przywrócenia tronu Mikołajowi.

OPIARY.

Na Macierz Szkolna. Dnia 1-go sierpnia, jako w drugą rocznicę ostatniego potęgnięcia się z ukochaną siostrą s. p. Ireną Zaleską, składe Mar. la Modyńska 5 mk.

Komisja Żywnościowa R. M. O. w Sosnowcu

podaje do wiadomości, że na pierwszą połowę m. sierpnia wy-dawać będzie:

Na kupon Nr. 1 1/2 funta cukru i na kupon Nr. 3 3/4 fun. kaszy tatarskiej, 1434

Fabryka cementu w Królestwie Polskiem poszukuje

**1 Werkmajstra
1 laboranta**

posiadających długoletnią praktykę, w przemyśle cementowym

Oferty z odpisami świadectw pod „Cementownia” przyjmuje Redakcja niniejszego pisma. 1423

Ogólnie polecany przez pp. lekarzy

„SAPINOL” J. BORAKOWSKIEGO Apt. w Warszawie z marką ochronną „SOSNA” daje prawdziwie sosnowo-balsamiczne kąpiele. ŻĄDAĆ WSZĘDZIE. 1355

Urząd pośrednictwa pracy

w Sosnowcu 791

ulica Dęblińska Nr. 11 (Iwangrodzka) ma zajęcie

dla: kucharek, służących, do wszystkiego, oraz potrzebuje dziewcząt do fabryki za granicę.

Wielką ilość robotników na drogi żelazne do Królestwa Polskiego Litwy i Kurlandji zarobek marek 1,80 do 2,60 i całe utrzymanie z pomieszkaniem. Także murarzy i robotników budowlanych i parobek do koni, oraz potrzeba 3 fryzjerów Polaków.

Tamże poszukują pracy w kraju.

szwaczki, praczki, dziewczęta do wszystkiego i do dzieci, kucharki, inżynier.

DRÓBNE OGŁOSZENIA

Zgubiono

kartę pobytu, wydaną przez kopalnię „Jarosław” na imię Mikołaja Poltoraka, zwrócić do „Kurjera”. 1438

Sztygar

poszukuje posady. Oferty pod literami „W. S.” przyjmuje Administracja „Kurjera” w Sosnowcu, lub kantor „Kurjera” w Będzinie. 1422

Zgubiono

książkę wypłat dla pracujących na ul. Starososnowieckiej, można odebrać za zwrotem kosztów ogłoszeń w Administracji „Kurjera” 1439-1-1

Zarząd Związku Ogrodników

prosi pp. Członków o liczne i punktualne przybycie na

Zebranie Ogólne

które odbędzie się w niedzielę dnia 5-go b. m. o godz. 3-iej po południu w lokalu Gospody Mieszcząskiej.

Zebranie zwołane jest w trzecim terminie i będzie ważne bez względu na ilość członków obecnych. Porządek dzienny: wybór prezesa i wiele ważnych spraw do omówienia. 1436

Akcyjne Towarzystwo „PRAGA” w Warszawie

wyrabia na zasadzie pozwolenia Zarządu Cywilnego przy Jenerał-Gubernatorstwie Warszawskim

„MYDŁO RENOMA”

Cena jednego kawałka o 100 gramów (1/4 f.) w handlu detalicznym 1 mrk., 200 gramów (1/2 f.) w handlu detalicznym 2 mrk.

Zamówienia hurtowe przyjmuje na powiaty: Częstochowski, Będziński i Wieluński MAURZYCY NEUFELD, Częstochowa

Żądać we wszystkich składach aptecznych, sklepach mydlarskich i kolonialnych. 1427

Sprzedaz

Omnibusów i wozów towarzyskich.

Wskutek wstrzymania ruchu omnibusowego będą tanio sprzedane wszystkie omnibusy, z których część jest prawie nowa, część z siedzeniami podłużnymi i poprzecznymi, mieszczące 14—20 osób, jak również modnie zbudowane wozy towarzyskie.

Omnibusy nadają się do przewożenia osób do odległych dworców kolejowych, do przewożenia jeńców na miejsca robot oraz do utrzymania stałej komunikacji do lub pomiędzy miastami.

Elektryczna kolej uliczna Wrocław.

we Wrocławiu 24, Gräbschenerstr. 184.

1258

JEDYNY w ZAGŁĘBIU

Pierwszorzędny zakład modelarski

F Jedliński

SOSNOWIEC, ulica Ciasna Nr. 4.

Przyjmuje wszelkie roboty w zakres modelarstwa wchodzące.

WYKONANIE STARANNE. — — — CENY UMIARKOWANE. 825

Drukarnia „Kurjera Zagłębia”

SOSNOWIEC, ul. Dęblińska Nr. 7.

□ WYKONYWA: □

DZIEŁA, GAZETY BROSZURY, DYPLOMY AKCJE, ZAWIADOMIENIA ŚLUBNE, KLEPSYDRI, KARTY WILYTOWE, LISTY ŻAŁOBNE, SPRAWOZDANIA, TABELI, BLANKIETY, KOPERTY, RACHUNKI, AFISZE i t. p.

WYKONANIE SOLIDNE.

CENY PRZYSTĘPNE.